

A Guide to Confession

Congregation Keter Torah
September 24, 2016

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue
reg@brsonline.org

- I. Confession of Tithes
 - a. Bringing bikkurim includes a recitation
 - b. The Mishna and Rambam calls the recitation vidui, confession
 - i. However, the reciter doesn't acknowledged wrongdoing, only that he did everything correct. What kind of confession is that?
- II. Confession of Teshuva
 - a. The Rambam lists vidui, confession as a critical component of teshuva.
 - i. Vidui must be articulated out loud.
 - b. Source of mitzvah of confession
 - i. Ramban – B'ficha, it is in your mouth to accomplish
- III. Confession in Vidui Ma'aser
 - a. Seforno – should have been bechor
 - b. Malbim – vidui means verification, not confession
- IV. Why must we confess?
 - a. Sefer Ha'Chinuch
 - b. Rav Hirsch
 - c. Rabbi Soloveitchik
- V. Connection between Confession of Tithes and Confession of Teshuva
 - a. Rav Weinberger – Did mitzvos, but not with enthusiasm and alacrity
 - b. Rav Pincus – Vidui is bid for connection, even when nothing wrong
 - c. Rav Soloveitchik – confess when did everything right, that we are capable of always doing what is right
- VI. Laws of Vidui
 - a. Shulchan Aruch

1. Parshas Ki Savo

כּוּ אֵיךְ כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבְּתָהּ בָּהּ: וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית | כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֲרֻצְתָּךְ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמְתָּ בַסֵּנַא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמִּקְלוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׂכְנֵי שְׁמוֹ שָׁם: וּבָאתָ אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הַהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִנְדַּמְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּיִינוּ לָמַתְּ לָנוּ: וְלָקַח הַכֹּהֵן הַסֵּנַא מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וַיֵּרֵד מִצְרַיִמָה וַיִּגְרֶם שָׁם בְּמִתֵּי יוֹמָעַט וַיְהִי-שָׁם לִגְוִל עֲצוּם וְרַב: וַיִּרְעוּ אֲתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנֹנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה: וַנִּצְעַק אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת-קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת-עַנְיֵנוּ וְאֶת-עֲמַלְנוּ וְאֶת-לַחֲצֵנוּ: וַיּוֹצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה וּבְמַרְא גָדֹל וּבְכַחוֹת וּבְמִפְתִּים: וַיְבָאֵנוּ אֶל-הַמִּקְלוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי יְהוָה וְהִנְחַמְתָּו לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ יְהוָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אִתָּהּ וְהִלּוּי וְהִגְרָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: כִּי תִכְלֶה

1 And it shall be, when thou art come in unto the land which the LORD thy God giveth thee for an inheritance, and dost possess it, and dwell therein; 2 that thou shalt take of the first of all the fruit of the ground, which thou shalt bring in from thy land that the LORD thy God giveth thee; and thou shalt put it in a basket and shalt go unto the place which the LORD thy God shall choose to cause His name to dwell there. 3 And thou shalt come unto the priest that shall be in those days, and say unto him: 'I profess this day unto the LORD thy God, that I am come unto the land which the LORD swore unto our fathers to give us.' 4 And the priest shall take the basket out of thy hand, and set it down before the altar of the LORD thy God. 5 And thou shalt speak and say before the LORD thy God: 'A wandering Aramean was my father, and he went down into Egypt, and sojourned there, few in number; and he became there a nation, great, mighty, and populous. 6 And the Egyptians dealt ill with us, and afflicted us, and laid upon us hard bondage. 7 And we cried unto the LORD, the God of our fathers, and the LORD heard our voice, and saw our affliction, and our toil, and our oppression. 8 And the LORD brought us forth out of Egypt with a mighty hand, and with an outstretched arm, and with great terribleness, and with signs, and with wonders. 9 And He hath brought us into this place, and hath given us this land, a land flowing with milk and honey. 10 And now, behold, I have brought the first of the fruit of the land, which Thou, O LORD, hast given me.' And thou shalt set it down before the LORD thy God, and worship before the LORD thy God. 11 And thou shalt rejoice in all the good which the LORD thy God hath given unto thee, and unto thy house, thou, and the Levite, and the stranger that is in the midst of thee. {S} 12 When thou hast made an end of tithing all the tithe of thine increase in the third year, which is the year of tithing, and hast given it unto the Levite, to the stranger, to the fatherless, and to the widow, that they may eat within thy gates, and be satisfied,

אלו (6) נאמרין בכל לשון *פרשת סוטה
 2 ויודיו מעשר זקריית שמע ז' ותפלה
 3 וזכרת המזון ושבועת העדות ושבועת
 הפיקדון. ואלו נאמרין בלשון הקודש 4 מקרא
 ביכורים 5 והליצה ברכות וקללות 6 ברכת
 כהנים וברכת כהן גדול 7 ופרשת המלך
 8 ופרשת עגלה ערופה 9 ומשוח מלחמה בשעה
 שמדבר אל העם. מקרא ביכורים כיצד 10 וענית

2. Sotah 32a

3. Rambam

(1135-1204)

Hilchos Bikkurim 2:10

אין הסלים לכהנים: 11 כשהיו מביאין את הבכורים היו מביאין בידם תורין ובני יונה. וכן היו תולין מצידו הסלים תורין ובני יונה כדן לעמר את הבכורים. *אלו שעם הסלים היו קרבים עולות ואלו שבדיהן היו ניתנין לכהנים: 12 מצות עשה להתודות במקדש על הבכורים בשעה שמביאם. מתחיל וקורא הגדתי היום לוי' אלהיך כי באתי אל הארץ וגו' ארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה עד אשר נתת לי יי'. ואין קורין אותה אלא בלשון הקדש שנאמר וענית... ואמרת בלשון הזאת:

10 It is a positive commandment²⁷ to make a declaration in the Temple concerning the first fruits when they are brought. One should begin and say [Deuteronomy 26:3-10]: 'I am making a statement to God your Lord that 1 have come to the land... An Aramean [sought] to destroy my ancestor...' until he completes the entire passage, concluding: '...You gave me, O God.' [This declaration] may only be made in the Holy Tongue, as it states: 'And you shall respond and say.'²⁸

כסף משנה

פרק ראשון

כסף משנה

פרק א א איש או אשה וכו'. והודו את חטאתם אשר עשו זה יודו דברים: מצאתי כמובן לדיפת כפרת פ' אחרי מות: כיצד מתודין וכו'. יומא פ' אמר להם הממונה (ל"ו) מ"ר כ"ד מתודה עייתי פשעתי חטאתי וכו' וכן כמשה הוא אומר נושא עון ופשע וטעלה דברי ר"מ וכו"א ענות אלו הודונת פשעים אלו המרדים חטאים אלו השגגות ומאחר שהתודה על הודונת ועל המרדים חזר ומתודה על השגגות אלא כך היה מתודה חטאתי עייתי פשעתי וכן כדוד הוא אומר חטאתי עמ אבותי העייתי הרשעתי וכן בשלמה הוא אומר חטאתי והרשעתי ומרדתי וכן דניאל הוא אומר חטאתי והעיתי והרשעתי ומרדתי אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וטעלה אמר משה לפני הקב"ה רכש"ע

א כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בודין בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה יודו דברים. וידו זה מצות עשה. כיצד מתודין אומר אנה השם חטאתי עייתי פשעתי לפניך ועייתי כך וכך והרי נחמתי ובישתי

בשעה שספרתל חטאים לפניך ועישים תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים: וכן בעלי חטאות וכו'. זה פשוט שהרי מביא רשאי מהכחוש ובהדיא אמרו בפ"ק דשנועות (דף ק"ג.) שחטאת ואשם אין מכפרים אלא על השנים: וכן כל מחוייבי מיתות וכו'. משנה בסנהדרין פרק נגמר הדין (דף מ"ג.) כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בענין שחטאת שאל יהושע יעקבך ה' היום הזה היום הזה אמה עכור וזו אמה עכור לעמיד לנא: וכן החובל בו'. משנה ב"ק סוף החובל (דף ק"ג.) אע"פ שניתן לו אינו נחמל לו עד שיבקש ממנו מחילה. ומ"מ מאי דחמיק לה רבינו מכל חטאות האדם ז"ע היכא מימייה לה נכילקוט פ' נשא חטאת הכי נכסא ספרי וזוטא: שער

במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. והוה עיקרו של יודו. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובה. וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה. ויתודו וידו דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה. וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן (ב)במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בחבירו והמוק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו

אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם: ב שיעיר המשתלח לפני

4. Rambam (1135-1204) Hilchos Teshuva 1:1

If a person transgresses any of the mitzvot of the Torah, whether a positive command or a negative command - whether willingly or inadvertently - when he repents, and returns from his sin, he must confess before God, blessed be, He as [Numbers 5:6-7] states: "If a man or a woman commit any of the sins of man... they must confess the sin that they committed."

This refers to a verbal confession. This confession is a positive command. How does one confess: He states: "I implore You, God, I sinned, I transgressed, I committed iniquity before You by doing the following. Behold, I regret and am embarrassed for my deeds. I promise never to repeat this act again." These are the essential elements of the confessional prayer. Whoever confesses profusely and elaborates on these matters is worthy of praise.

5. Parshas Netzavim

11 For this commandment which I command thee this day, it is not too hard for thee, neither is it far off. 12 It is not in heaven, that thou shouldst say: 'Who shall go up for us to heaven, and bring it unto us, and make us to hear it, that we may do it?' 13 Neither is it beyond the sea, that thou shouldst say: 'Who shall go over the sea for us, and bring it unto us, and make us to hear it, that we may do it?' 14 But the word is very nigh unto thee, in thy mouth, and in thy heart, that thou mayest do it.

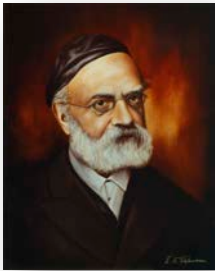
יא וּפְשָׁהּ: יב הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רִחֵקָה הוּא: יג לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשָּׁמַיְמָה י וַיִּקְחָהּ לָנוּ וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂהָ: יז לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחָהּ לָנוּ וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂהָ: יח קָרוֹב אֵלַיךְ הַדָּבָר יט מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְכֶם לַעֲשׂוֹתוֹ: יא וטעם כי המצוה הזאת, על כל התורה כולה. והנכון כי על כל התורה יאמר כל המצוה אשר אנכי מצוך היום (לעיל א ח), אבל המצוה הזאת על התשובה הנזכרת, כי והשבות אל לבבך 36 ב ט. 37 שבת קנא ב. (לעיל פסוק א), ושבת עד ה' אלהיך (פסוק ב), מצוה שיצוה אותנו לעשות כן, ונאמרה בלשון הבינוני³⁸ לרמוז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן, והטעם לאמר כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל ה' ולעשות ככל אשר אנכי מצוך היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך מאוד לעשותו בכל עת ובכל מקום, וזה טעם בפיו ובלבבך לעשותו (פסוק יד), שיתודו את עונם ואת עון אבותם בפייהם, וישבו בלבם אל ה' ויקבלו עליהם היום התורה לעשותה לדורות, כאשר הזכיר אתה ובניך בכל לבבך (פסוק ב), כמו שפירשתי³⁹.

6. Ramban 1194-1270 Netzavim

11: FOR THIS COMMANDMENT. The meaning thereof is that it refers to the entire Torah. But the correct interpretation is that when he refers to the entire Torah, he says [as above] Every commandment which I command thee this day.⁶⁷ Rather [the expression used here] this commandment refers to [the commandment of] repentance aforementioned, for the verses, and thou shalt bethink thyself;⁶⁸ and thou shalt return unto the Eternal thy G-d⁶⁹ constitute a commandment, wherein he commands us to do so. It is stated in a future tense [rather than in the imperative] to suggest, in the form of a pledge, that it is destined [that Israel will repent]. And the sense thereof is to state that if thy outcasts be in the uttermost parts of heaven;⁷⁰ and you are under the power of the nations, you can yet return to G-d and do according to all that I command thee this day,⁶⁹ for the thing is not hard, nor far off from you, but rather very nigh unto thee⁷¹ to do it at all times and in all places. This is the sense of the expression, in thy mouth, and in thy heart, that thou mayest do it⁷¹ meaning that they confess their iniquity, and the iniquity of their fathers⁷² by word of their mouth, and return in their heart to G-d and accept the Torah upon themselves this day to perform it throughout the generations, as he mentioned, thou and thy children with all thy heart,⁷³ as I have explained.⁷⁴

10. Rav Samson Rapahel Hirsch
(1808-1888)
Siddur

א"י: The first step of *teshuvah*, which is the most essential and at the same time the most difficult, is *יודוי*, the *confession*, or, rather *התודה*, the *admission to oneself* that one has sinned. It is not God Who needs an avowal or confession from us, for He knows us through and through, in fact, much better than we know ourselves. But we ourselves are very much in need of such honest and unreserved confession. It is to our own selves that we must admit that we have done wrong, for without such confession to ourselves we can never become better. It is a difficult admission indeed for a man to make. There is within each and every one of us a small defender who is ready at all times to deny outright that we have done wrong at all, or at least to make excuses, to mitigate and to cloak our transgression. In this manner our defender veils from our sight the true picture of ourselves as we really are, but by so doing, also very effectively blocks the path to our betterment. Therefore *אבל אנוחנו חטאנו* is the first, most essential and indispensable part of the confession that we must make to ourselves. "Truly, we have sinned."

11. Rav Samson Rapahel Hirsch
(1808-1888)
Chorev

(1) Confession, *viddui* (יָדוּי). So long as you deceive yourself with regard to your sin, so long as you refuse to recognize that you have sinned, so long as you hear a voice within you glossing over and excusing your wrongdoing, so long as you do not clearly and faithfully see yourself as you are and also your sin and its consequences which you have already suffered and which according to strict justice you must still expect—then you have not yet taken the first step to return. Therefore cast away the deception, do not listen to the extenuating voice within you, have the courage to see yourself as you are. Learn the kind of life which the Torah demands and compare with it your own, and wherever you find any divergence—make no mistake—sin is there.

Do not be led astray by the large company of those who perhaps share the same sin with you, nor by the voice of a fashionable philosophy which, instead of educating man up to truth, drags truth down to man and finds excuses for the sin which it shrinks from avoiding. If you have recognized that you have sinned, then step into the presence of God and say: 'O God, I have erred and sinned, I have been disobedient before Thee, I have done so-and-so (I am sorry and I am ashamed of what I have done, and will never do it again).'

Mark also the consequences of sin. Consider how according to strict justice the smallest sin must inevitably entail a curse from every point of view, and makes the sinner liable to be punished by being blotted out of the Book of Life. Feel in yourself how every sin you have committed, however small, even in the mind and heart, immediately brings with it a curse—namely, that it makes you less capable of doing good and further inclined to sin; and when you have recognized this, then you can lay the future of your inner and outer life in the just and forgiving hand of God. When the Temple still stood, you could, if you had erred unintentionally, in making confession express this surrender by means of the sacrifice. The Temple is destroyed, the altar has vanished, but in your mind you can see yourself surrendering yourself to God on the altar, in order to be restored again to life by His hand. And as you see yourself in spirit, so confess in word, in order that the picture of your self-abasement may become external to you and stand before you, making it no passing emotion but a permanent mood and frame of mind which can bear fruit in practical conduct.

✡ / Confession

The *Rambam* rules that repentance is incomplete if *Viduy* has not been recited (*Hilchos Teshuvah* 1:1, 2:2). Why is an oral confession so significant? A basic principle in the laws of transactions relating to property and other areas is דברים דברים שבלב אינם דברים, words that are in the heart [i.e., ideas that remain unarticulated] are not words [i.e., are of no value]. Feelings, emotions, thoughts, and ideas crystallize only after explicit verbal expression. A man knows and thinks many ideas which he cannot bring to his lips. Man can construct many psychological defenses within himself, refusing to acknowledge harsh reality. *Viduy* forces man to admit the facts as they really are, to express the painful truth.

A passage in the Gemara in *Kesubos* (104a) relates this idea. After the passing of R' Yehudah HaNasi (Rebbe), the preeminent Rabbinic leader in the Tannaitic period, an informal edict was promulgated: "Whoever states that Rebbe died shall be impaled with a sword." The stark reality of his death was so painful that people could not even bring themselves to hear the truth expressed verbally. Man buries the truth as long as that truth is not verbalized.

Many commandments in the Torah involve an objective act coupled with a subjective component. The recitation of the *Shema*, for example, involves both the act of verbal recitation as well as the proper intention, namely accepting the yoke of the Kingdom of Heaven. Similarly, *Viduy* constitutes the specific action (מעשה) behind the fulfillment (קיום) of the commandment to repent.

The *Viduy* recited silently at the conclusion of the *Shemoneh Esrei* is said by each person individually. Because God did not make a covenant with the individual, but rather only with the Congregation of Israel as a communal entity, we approach this *Viduy* in a mood of heartbreaking realization, in contrast to the communal *Viduy* recited during the repetition of the *Shemoneh Esrei*. The individual cannot demand acquittal, he can only beg for it (*Teshuvah Lecture*, 1969).

The *Rambam* writes that the individual is obligated to confess "before God, Blessed is He" (*Hilchos Teshuvah* 1:1). For this reason, *Viduy* is recited specifically within the *Shemoneh Esrei*, the prayer where man indeed stands before God and confronts Him directly, as explained in the introduction to the *Shemoneh Esrei* above (*Harrerei Kedem*, Volume 1, p. 85).

12. Rabbi Yosef Dov Soloveitchik
(1903-1993)

13. *Shemen Ha'Tov* (Ki Savo)
R' Dov (Bernard) Weinberger

השקפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך וכו' (כו, טז)

ברש"י עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות וכו' ואינו מובן הלשון הזה איך אומרים להקב"ה אני עשיתי שלי ועכשיו עליך לעשות מה שהבטחת דנראה כחוצפא כלפי שמיא ולמה צריך לזה הלא מי הקדמני ואשלם, והנה רבים נתקשו במה שמצאנו בחז"ל ובמשנה הלשון ויודי מעשה דאיזה ויודי שייך כאן אם אומר שעשה כל מה שנצטווה וקיים המצות אפילו הברכות ואיפוא כאן הווידוי ובספורנו נמצא פירוש מחודש דבערתי הקדש מן הבית היינו דנאבדה קדושת הבכור ע"י החטאים וע"ז מתוודה וזהו פירוש מפליא אף דנראה דבא לפרש למה אומר בערתי הקדש מן הבית דאין זה המצוה אלא לתתנו ללוי ולעני או להוליכו לירושלים ולמה מדגיש בערתי ואף דבפשוטו י"ל דזה שתי שלבים תחלה לבער מן הבית ולהכיר שזה ממון עניים ואז בנקל כבר לתתנו ללוי ולעני וכו' אבל הספורנו נטה ורצה לתרץ שניהם יחד דזהו ויודי על חטא איבוד הבכרה, ודבר מחודש שמעתי בשם הג' ר"מ שפירא זצ"ל ר"מ דחכמי לובלין דאמר דהווידוי הוא מה שאומר לא עברתי ממצותך ולא שכחתי היינו לא שכחתי מה שלא עברתי מצוותך ומתגאה בזה ודפח"ח אבל יותר נראה דהווידוי מעשר הוא דוקא כשמקיים מצות השם דכל אחד מבין ויודי ותשובה על חטאים אבל קיום המצות בלי החיות כדבעי ומבלי אותו הזריוות ג"כ צריך ויודי דע"ז אמרו בשם האדמו"ר מבלזא זצ"ל דזהו חילוק בין יפשפש במעשיו דקאי על חטאים וימשמש במעשיו דקאי על קיום המצוות בלי הכוונה הדרוש ומבלי ההתעוררות וכן ידוע הספור מגדולי החסידות בחזרם מתשליך אמרו דאם כבר נתרוקנו מהעבירות עכשיו נעשה תשובה על המצות וזהו מה שמתודה דוקא בשנת הבעור דאם שעשה המצות אבל הי' יכול לעשות באופן יותר נעלה ובזריוות, ובוה י"ל ענין השקפה וגם הכהנים אחר נשיאות כפים אומרים ככה ונראה דהנה הן במקרא ביכורים

ובווידוי מעשר והן בני"כ אסור להוסיף על המקרא הכתוב דכך קורא וכן מברך ואף שהי' רוצה לומר מה שהוא מעצמו גזרה חכמתו יתברך דלא יוסיף ולא יגרע א"כ מבקשים הכהנים וגם הקורא אתה רבש"ע קח את דברנו ועשה בהם שיפעלו כהוגן כי אין בכוחנו לעשות מאומה ולכן אתה שהשמחה במעונך כביאור רבינו בחיי יכול להפוך ע"י מתנת עניים את מדת הדין למדת הרחמים קח את ברכתנו וקריאתנו ועשה בהם שיפעלו כרצונך הטוב.

14. Rav Shímshon Píncus
(1944-2001)

ויש להקשות בזה כמה קושיות, בעיקר בענין הוידוי. ראשית, את הוידוי שהוא חלק ממעשה התשובה, הכלילו חז"ל בתפילה. ולא עוד, אלא שביו"כ מתוודים עשר פעמים וכולן בתוך התפילה עצמה - או בתפילת הלחש, או בחזרת הש"ץ. מה עניינה של התשובה לתפילה דווקא?!

כעין זה יש להקשות בענין אמירת הסליחות הנקראות בדברי חז"ל "סדר תפילות", ואשר אחד המרכיבים המרכזיים בהן הוא ענין י"ג מידות של רחמים, שאף עליהן נאמר שהקב"ה לימד למשה רבנו סדר תפילה (עי' רש"י שמות לג, יט). גם כאן מתעסקים אנו באמירת וידוי המהווה חלק ממצות התשובה, ושוב עלינו להבין מדוע התשובה אינה נעשית באופן נפרד מהתפילה.

גם על מצות הוידוי עצמה, שהיא אחת משלשת עיקרי התשובה, יש להקשות, כי הנה רבנו הרמח"ל (במס"י פרק ד) הגדיר לנו את ענין התשובה: "שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה וכו', שהעוון סר ממש מהמציאות ונעקר במה שעשיו מצטער ומתנחם על מה שהיה למפרע". וא"כ מהו ענין אמירת הדברים בפה דווקא? ומדברי הראשונים משמע שוידוי בפה הוא תנאי מעכב מסדר התשובה, שאדם אומר בפיו שהוא מתחרט על עוונו ומקבל על עצמו מכאן ולהבא שלא לחטוא. ועוד, שרבנו יונה כתב (שע"ת שער א עיקרים ג-ד) שבמעשה התשובה נכללים יגון וצער כנים על מעשיו, המביאים אותו להחלטה שלא לנהוג כך יותר. מדוע, אפוא, חייבים לומר את הדברים בפה, ולא די בחרטה כנה בלב פנימה?

קושיה נוספת: הרמב"ם (ריש הל' תשובה) פוסק "וכל המרבה להתוודות ומאריך בענין זה, הרי זה משובח". ואכן כבר הוזכר לעיל שבמהלך יו"כ אנו מתוודים עשר פעמים [ישנן חמש תפילות שבכל אחת מהן מתוודים פעמיים - בתפילת הלחש ובחזרת הש"ץ]. נוסף על כך ישנו גם הוידוי הארוך של ר' נסים גאון. עלינו להבין גם זאת, מהו הסוד הטמון בריבוי הוידויים. הן בעינינו נדמה שעיקר מצות התשובה היא החרטה, ובה טמון עיקר עקירת החטא, וכמו שהאריך רבנו יונה (שם סי' ט) בביאור הענין שע"י עשיית התשובה מתלבנות עבירותיו של האדם והוא נעשה זך וטהור, וא"כ מן הראוי היה להרבות בענין החרטה והיגון, ולא דווקא באמירת הוידוי.

וידוי - קשר ישיר עם הרבש"ע

מעשה הוידוי - אמירת "חטאתי, עויתי, פשעתי" - אינו מעשה שאדם עושהו בינו לבין עצמו, ואשר מהווה ביטוי לחרטה וצער על מעשיו הרעים. וידוי מהותו הידברות וקשר ישיר בין האדם החוטא לבוראו. האדם בא לפני הקב"ה ואומר לו כך: "רבש"ע, חטאתי, עויתי, פשעתי, עשיתי כך וכך" ומבטא בזה שברצונו להתקרב אליו בחזרה. ולכן הוידוי נאמר תמיד כחלק מהתפילה שהיא עמידה לפני הרבש"ע, פניה אליו והתקשרות עמו.

ובאמת את עצם הענין של וידוי מצינו בלא שייכות לחטא כלל, והנא הענין של "וידוי מעשרות" שאדם מתוודה לפני ה' ואומר שמבער מעשרותיו כדין; "לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" (דברים כו, יג) - אין זה ענין של חטא כלל, אלא מהותו של "וידוי" הוא לבוא לפני השני ולשוחח עמו בדברים המקרבים את הלב, וכשזה בא אחרי חטא מטרת הוידוי היא לחזור ולהתקרב לקב"ה וכביכול להתפייס עמו ע"י שאומר לפניו שחטא כלפיו ומבקש את סליחתו.

וראיתי במדרש (ילקוט"ש רמז תשא) דבר נפלא ונורא שממנו מוכח כדברינו: "והתוודו", אין במשמע וידוי אלא בארץ, מנין אף בגלות? אמרת 'והתוודו את עונם ואת עון אבותם'. כלומר, היה מקום לומר שמצות וידוי אינה שייכת אלא בא"י בזמן שביהמ"ק היה קיים אך בגלות אין אפשרות להתוודות, משמיענו הפסוק "והתוודו את עונם" וגו' שאף בגלות שייכת מצות וידוי.

והנה אם וידוי אינו אלא ביטוי לחרטה על עוונותיו, קשה להבין את ההו"א שוידוי שייך להיאמר אך ורק בא"י, שהרי גם בחו"ל ניתן להתחרט ולהצטער על חטאים. ובהכרח שוידוי הוא יצירת קשר עמוק בין האדם לקונו. כביכול החוטא "נפגש" עם הקב"ה ומתוודה לפניו שעשה כך וכך, ומתאר לו את היגון האופף אותו כעת על מעשיו אלו. והיה מקום לומר שלדביקות זו לא ניתן להגיע אלא בא"י כשביהמ"ק קיים ויש השראת השכינה. תלמוד לומר "והתוודו" וגו' - גם בחו"ל ניתן להתקשר עם הקב"ה ולהירבק בו.

15. Shulchan Aruch

א אצריך (ב) להתוודות במנחה (א) קדם סעודה המפסקת: הגה (ב) ויחיד אומר אחר שגמר תפלתו, ושליח-צבור (ג) אומר ביום-כפור (ד) בתוך התפלה (טו): ב אין צריך לפרט החטא. יואם רצה לפרט, (ז) (ו) הרשות בידו. יואם מתוודה (ז) בלחש, נכון לפרט (ח) החטא: הגה אכל כשמחפז לקול רם או שליח-צבור כשחזר התפלה (ט) אין לפרט החטא. ומה שאמרים 'על חטא' בסדר אלה-בית לא מקרי פורט, הואיל והכל אומרים בשנה אינו אלא כנסת התפלה (ד"ע): ג הצריך להתוודות (ג) [ג] (ו) מעמד. ואפלו כי שמע לה משליח-צבור (יא) והוא התוודה כבר, צריך לעמד: הגה ויחזר (ד) ויתוודה עם השליח-צבור (י"ז) פי"ב ד"ה). ועקר הוידוי הוא (יב) 'אכל אנו חטאנו' (טו): ד העונות שהתוודה עליהם ביום-הכפורים שעבר ולא שנה עליהם, (יג) אפלו הכי יכול (יד) לחזר ולהתוודות עליהם: ה